

NYERE TID

Reformations-perspektiver. Redigeret af HANS JØRGEN FREDERIKSEN. Acta Jutlandica LXII:3. Teologisk serie 14. Aarhus Universitetsforlag 1987. 126 s.

Bogen indeholder fem bearbejdede foredrag, holdt ved et nordisk symposium om »Luther og hans samtid« i 1983 i 500-året for reformatorens fødsel. *Thorhild C. Lyby* behandler »Luthers syn på forholdet mellem kristendom og samfund«, og *Trond Berg Eriksen* (Oslo) redegør for »Luther og det trykte ord«, dvs. det interessante sammenfald mellem reformationen og bogtrykkerkunstens mulighed for massekommunikation. *Troels Dahlerup* leverer et bidrag om »Den danske reformation i dens samfundsmæssige sammenhæng«: I de sidste ti år før 1536 stod fronterne ikke mellem Rom og Luther, men mellem en traditionalistisk gammeldags og højadelsinfiltreret »nationalkirke« overfor en prædikantvirksomhed, som stedse mere åbenlyst understøttedes af kongen. Traditionalisterne havde ikke noget internationalt rygstød! Rethistorikeren *Ole Fenger* er i »Reformationen og den danske ret« optaget af det vakuum, der opstod efter afskaffelsen af den katolske kirkeret og inden indførelsen af en ny kirkelig jurisdiktion. En tid fik mosaik ret indflydelse som retskilde. Kunsthistorikeren *Hans Jørgen Frederiksen* har undersøgt »Reformationens betydning for den kirkelige kunst i Danmark«. Når det gjaldt forholdet til den overleverede katolske kunst var Luther sammenlignet med f.eks. Karlstadt særdeles moderat i både teori og praksis: billederne var i sig selv hverken gode eller onde, men kunne have en vis pædagogisk betydning. Blandt de danske reformatorer var navnlig Niels Palladius betydelig mere radikal i sin afvisning af katolske »afgudsbilleder«. Kunstgenstande af kostbare materialer blev under Frederik I tvangsafleveret og omsmeltet; men inddragelsen af altersølv og kirkeklokker havde kun lidt med reformationen at gøre, den var betinget af den militære og finansielle situation. Egentlige billedstorme forekom kun sjældent, men efter 1536 måtte meget inventar, ikke mindst sidealtrene, forekomme overflødige. Højaltrene blev i mange tilfælde bevaret, og når produktionen af ny kunst på det nærmeste gik i stå i de første årtier efter reformationen, så skyldes det, at mange kirker i forvejen var velforsynede med billeder. Først med ortodoksiens cementering o. 1600 blev der igen plads for en ny kirkekunst, nu i renæssancens formsprog. Der blev dog – kunne man indvende – produceret ikke så lidt »brugskunst« i 1570'erne og 80'erne: bænke og stolestader til den bekendende og lovsyngende menighed.

Niels Jørgen Poulsen

JETTE D. SØLLINGE OG NIELS THOMSEN: De danske aviser 1634-1989. I. bind 1634-1847. udgivet af Dagspressens Fond. I kommission hos Odense Universitetsforlag, 1988. 356 s.

Siden litteraturhistorikeren P.M. Stolpe i årene 1878-82 udgav sit meget berømmede værk i 4 bind om den danske dagspresse indtil midten af 1700-tallet har senere generationer af danske pressehistorikere bygget videre på dette interessante emne og ført fremstillingen nærmere nutiden, hovedsagelig anlagt efter samme